

Република Македонија
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

ПРЕДЛОГ НА ЗАКОН
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ
ЗА СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Скопје, мај 2012 година

ВОВЕД

I. ОЦЕНА НА СОСТОЈБИТЕ ВО ОБЛАСТА ШТО ТРЕБА ДА СЕ УРЕДИ СО ЗАКОНОТ И ПРИЧИНИ ЗА ДОНЕСУВАЊЕ

Во Законот за средното образование („Службен весник на Република Македонија“ број 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/02, 40/03, 42/2003, 67/04, 55/05, 113/05, 35/06, 30/07, 49/07, 81/08, 92/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 51/11 и 6/12) потребно е нормативно да се регулираат неколку прашања кои произлегуваат од процесите на модернизација на воспитно-образовната дејност во средните училишта. Имено, Министерството за образование и наука има потреба од ажурирани податоци и информации за дејноста средно образование, односно креирање на база на податоци за вработените во основните училишта, учениците и нивните родители, наставните планови и програми, просторот со кои располагаат училиштата, опремата и други релевантни податоци. Целта на оваа база на податоци е да генерира и управува со оптимално ниво на образовни податоци и информации за потребите на Министерството, како и за потребите на останатите креатори на политиките на образовниот систем, а се со цел модернизација на образованието во Република Македонија. Оваа база на податоци е дизајнирана така да ги максимизира линковите со информациските системи во органите во состав на Министерството, Државниот завод за статистика на Република Македонија (информации согласно стандардите на EUROSTAT и ISCED) и општините/градот Скопје. Исто така, базата на податоци е дизајнирана и да ги минимизира точките на внес на податоци и се концентрира на собирање на податоци кои се есенцијални за мерење на индикаторите потребни за донесување правилни политики и за мерење на перформансите, да содржи вградени индикатори/податоци за секое училиште посебно како и збирни индикатори/податоци за општините и органите на јавната администрација, како и да придонесе за минимизирање на оперативните трошоци.

Специфични цели кои ќе се реализираат со оваа база на податоци се: елиминирање на паралелните и дуплицирани системи на собирање на образовни податоци, навремено генерирање на податоците за донесување на одлуки базирани на знаење, елиминирање на проблемите од сегашниот систем на собирање податоци и изготвување на извештаји преку воведување на единствена точка на внес на податоци, генерирање и дисеминација на образовни податоци и информации на централно и децентрализирано ниво, со што ќе се подобри планирање, известувањето и мониторирањето на образовните процеси, подигнување на капацитетите на централно и децентрализирано ниво за подобро стратешко планирање, дефинирање на политики, како и управување, мониторирање и евалуација на образовниот систем, креирање на статичка база на податоци која се користи за повеќето извештаји во текот на учебната година со што ќе се избегне примената на различните методи на собирање на податоци извршени повеќе пати во текот на една иста учебна година, како и подобрување на управувањето со човечките ресурси и поддршката на процесот на донесување одлуки.

Заради потребата во оваа база на податоци да се внесуваат и обработуваат и лични податоци на вработени, ученици и нивните родители, а кои како лични податоци се дефинирани во Законот за заштита на личните податоци, потребно се во Законот за средното

образование да се дефинира кои лични податоци ќе се прибираат, обработуваат, чуваат, испраќаат и користат. Исто така во овој закон ќе се регулира и за кои цели се потребни овие лични податоци.

Со воведувањето на задолжителното средно образование се јави и потребата за доуредување на начинот на стекнување на статус на вонреден ученик, како можност за стекнување на задолжително средно образование.

Во одредбите во Законот за средното образование немаше одредби со кои се регулираше правото на бесплатен превоз за учениците во јавните средни училишта, како и критериумите за остварување на тоа право. Со додавање на нов член 41-а ќе се регулира правото на бесплатен превоз за учениците, како и начинот на организирањето на бесплатниот превоз на учениците, учениците со посебни образовни потреби и лицата во нивна придружба, од местото на живеење до средното училиште. Со вградување на ваква одредба во законот ќе се обезбеди со подзаконски акт да се доуреди начинот, постапките и поблиските критериумите за реализација на бесплатниот превоз на учениците во јавните средни училишта на ниво на сите општини и Градот Скопје.

Во Законот за средното образование се заменуваат и одредбите за начинот на екстерното проверување на знаењата на учениците. Имено, во средните училишта изминатата деценија не се почитуваа стандарди за објективно оценување на постигањата на учениците. Статистичките показатели од извештаите покажуваат дека околу 70% од вкупниот број на учениците во средните училишта се со одличен и многу добар успех. Заложбите за повисоки оценки станаа единствена цел на учениците и родителите, без да се води сметка за постигнување на трајни и квалитетни знаења и вештини. Поради тоа, значително опадна мотивацијата кај учениците за учење и постигнување на знаење. Оценка се помалку се реален показател на знаењата и способностите на учениците. Од друга страна, оваа практика делуваше и демотивирачки и за наставниците. Кај нив опадна интересот за квалитено изведување на наставата, се наруши дигнитетот на професијата наставник, се зголемија притисоците за пишување на нереални оценки, а со тоа сериозно се наруши независноста и објективноста во оценувањето. Особено загрижува забележливото опаѓање на мотивацијата за учење кај учениците со повисоки способности, бидејќи на нерамноправен начин тие се изедначуваат со просечните и потпросечните ученици. Напуштањето на стандардите од наставните програми и немањето ист критериум за оценување во сите училишта, доведе до преголема субјективност во оценувањето и до појава ученици од различни училишта, па дури и од различни паралелки во исто училиште, а со исти знаења, да бидат оценети со изразено различни оценки (на пр. ученици со одличен успех од основно училиште со преминување во средно училиште да постигнуваат доволен успех, додека ученици со добар или многу добар успех од друго училиште да покажуваат подобар успех).

Исто така, искуствата од спроведувањето на проекти чија цел е меѓународно споредување на постигањата на учениците по одделни предмети (PISA, TIMSS, PIRLS), покажаа дека постигањата на учениците од нашата земја (кои се со одличен успех), во споредба со нивните вршници од другите држави се значително пониски.

Анализите од спроведената државна матура ги потврдуваат сознанијата дека учениците со континуиран одличен успех во текот на сите години на средното образование,

покажуваат послаб успех на екстерните испити од државната матура, што е уште еден релевантен показател за необјективноста во оценувањето.

Најголемиот број земји од ЕУ како и во САД проблемот со субјективноста во оценувањето, како и воспоставувањето на стандарди за оценување на национално ниво го решаваат, со континуирано оценување во наставниот процес и со воведување на екстерно проверување на постигањата на учениците. Тестовите за екстерното оценување на постигањата на учениците ги изготвуваат посебни надлежни институции за изработка на стандардизирани тестови на знаења и други инструменти за објективно мерење на квалитетот на знаењата на учениците. Начинот на екстерното проверување се разликува од земја до земја и зависи од специфичностите на образовниот систем (На пр. во САД екстерното проверување се врши електронски, а во поголем дел од европските земји се практикува традиционален начин на тестирање. Исто така, екстерното проверување во најголемиот дел земји се врши по одреден број предмети или по заокружување на одреден циклус на образование).

Имајќи ги предвид недоследностите и слабостите во оценувањето на постигањата на учениците во нашата земја, како и позитивните искуства во развиените земји, произлезе потреба да се бараат модели за побјективно оценување.

Со Законот за средно образование се соодаде правна основа за екстерно проверување на постигањата на учениците во средните училишта. Со екстерното проверување се овозможува да се провери објективноста на оценувањето од страна на наставниците. За да се подигне мотивацијата на учениците за реално покажување на нивните знаења е неопходно со законот да се предвиди оценката добиена од екстерното проверување да влијае врз општиот успех на ученикот.

Со цел подоследно да се развие системот на оценување во училиштата, Бирото за развој на образованието и Центарот за стручно образование и обука изготвија стандарди за оценување на постигањата на учениците врз основа на наставните програми по сите предмети што се изучуваат во гимназиското и во средното стручно образование.

Стандардите се развиени во согласност со теоријата и практиката за оценувањето што се применува во училиштата во развиените земји. Со стандардите и начинот на нивната примена при оценувањето на учениците се запознаени сите наставници, учениците и нивните родители. Во рамките на стандардите се утврдени и критериуми за утврдување на бројчаните оценки (од 1 до 5).

Врз основа на наставните програми и стандардите за оценување на постигањата на учениците, Бирото за развој на образованието и Центарот за стручно образование и обука, во соработка со наставници од училиштата изработи серија прашања по секој наставен предмет со цел да им помогне на наставниците за успешна примена на стандардите за оценување. Прашањата се систематизирани од наједноставни до најсложени, по нивоа на знаења.

За целосно развивање на концептот за објективно оценување на постигањата на учениците е неопходно да се изготват тестови на знаења за екстерно проверување на постигањата на учениците. Со примена на тестовите на знаења им се дава можност на учениците и наставниците да направат согледувања за постигањата во наставата и учењето. Резултатите од тестовите на знаења треба да ги споредат со оценките што ги добиле учениците во текот на наставната година.

Реално е, како и во другите земји, овој модел на проверување на знаењата на учениците да придонесе да се подобри квалитетот на наставата од страна на наставниците, да се намали субјективноста во оценувањето, како и да се напуштат притисоците што се вршат врз наставниците за поправање на оценките. Исто така, екстерното проверување ќе биде валиден критериум во напредувањето на наставниците во кариерата, и показател за квалитет на наставниот кадар во едно училиште.

Со воспоставувањето на екстерното проверување на постигањата на учениците согласно современата теорија и практика, започнува процесот на воведување на стандардите за оценување на квалитетот на знаењата во нашите училишта, како и приближување кон меѓународните стандарди и овозможување на споредливост на знаењата на нашите ученици со знаењата на учениците од другите земји.

Младите генерации од Република Македонија заслужуваат европска перспектива и треба да имаат применливи и квалитетни знаења и вештини со кои ќе бидат конкуретни на пазарот на трудот, којшто не признава формални оценки без суштина.

Врз основа на резултатите од екстерното проверување на знаењат на учениците ќе биде и кариерниот напредок во повисоко звање на наставниот и соработничкиот кадар во училиштата, како и висината на нивната плата.

Согласно Одлуката на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.221/2011 објавена во „Службен весник на Република Македонија“ бр.53/2012 од 25 април 2012 година, со која се поништува член 3 став 1 точки 1 и 2 во деловите „образование“ од Законот за јавните службеници („Службен весник на Република Македонија“ бр.52/10, 36/11, 6/12 и 24/12) се брише членот 59-а од Законот за средното образование со кој се уредуваше кој од вработените во средните училишта имаат статус на јавни службеници.

Заради создавање услови за социјална сигурност на вработените наставници и на другиот кадар во средните училишта, се дополнува членот 60 од законот со обврска средното училиште пред да распише јавен оглас за вработување, да го прими соодветниот по струка наставен и друг кадар, кој е вработен во другите училишта во општината/град Скопје, а кој останал без наставни часови, односно со помал број на наставни часови од наставниот фонд по одреден наставен предмет.

Од истите причини, се дополнува и членот 91 од законот, со кој се уредува на директорот на јавното средно училиште за времетраење на мандатот да му мирува работниот однос во училиштето во кое бил вработен пред да биде избран за директор.

Заради потребата од нормирање на овие ситуации во Законот за средното образование се пристапи кон изменување и дополнувања на Законот за средното образование.

II. ЦЕЛИ, НАЧЕЛА И ОСНОВНИ РЕШЕНИЈА

Основна цел на предложеното дополнување на Законот за средното образование е вградување на нови одредби во законот за:

-За потребите на водење на база на податоци да се внесуваат и обработуваат и лични податоци на вработени, ученици и нивните родители, а кои како лични податоци се дефинирани во Законот за заштита на личните податоци, потребно се во Законот за средното образование да се дефинира кои лични податоци ќе се прибираат, обработуваат, чуваат, испраќаат и користат. Исто така во овој закон ќе се регулира и за кои цели се потребни овие лични податоци.

-регулирање на правото на превоз на учениците, како и создавање на правен основ за донесување на подзаконски акт со кој ќе се уреди начинот, постапките и критериумите за реализација на бесплатниот превоз на учениците во средните училишта на ниво на сите општини и Градот Скопје.

- доуредување на начинот на стекнување на статус на вонреден ученик, како можност за стекнување на задолжително средно образование.

- воспоставување на екстерното проверување на постигањата на учениците согласно современата теорија и практика, со што започнува процесот на воведување на современи стандарди за оценување на квалитетот на знаењата во средните училишта, како и приближување кон меѓународните стандарди и овозможување на споредливост на знаењата на нашите ученици со знаењата на учениците од другите земји.

- резултатите од екстерното проверување на знаењат на учениците ќе бидат и основа за кариерниот напредок во повисоко звање на наставниот и соработничкиот кадар во училиштата, како и за висината на нивната плата.

Предлог- законот се заснова на начелата врз основа на кои е донесен и Законот за средното образование.

III. ОЦЕНА НА ФИНАНСИСКИТЕ ПОСЛЕДИЦИ ОД ПРЕДЛОГОТ НА ЗАКОН ВРЗ БУЏЕТОТ И ДРУГИТЕ ЈАВНИ ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВАА

Овој закон не предизвикува фискални импликации.

IV. ПРОЦЕНА НА ФИНАНСИСКИТЕ СРЕДСТВАА ПОТРЕБНИ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ, НАЧИН НА НИВНО ОБЕЗБЕДУВАЊЕ, ПОДАТОЦИ ЗА ТОА ДАЛИ СПРОВЕДУВАЊЕТО НА ЗАКОНОТ ПОВЛЕКУВА МАТЕРИЈАЛНИ ОБВРСКИ ЗА ОДДЕЛНИ СУБЈЕКТИ

Овој закон не предизвикува материјални обврски за одделни субјекти.

Средстваата се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија.

ПРЕДЛОГ НА ЗАКОН
ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ
ЗА СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Член 1

Во Законот за средното образование („Службен весник на Република Македонија” број 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/02, 40/03, 42/2003, 67/04, 55/05, 113/05, 35/06, 30/07, 49/07, 81/08, 92/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 51/11 и 6/12) членот 9-а се менува и гласи:

„(1) Средното училиште прибира, обработува, чува, испраќа и користи податоци содржани во збирките на податоци согласно прописите за заштита на лични податоци, доколку со закон не е предвидено поинаку.

(2) Збирките на податоци од став 1 на овој член се водат заради:

- унапредување на процесите и процедурите потребни за управувањето со човечките ресурси, финансиите и инфраструктурата во средните училишта,
- обезбедување навремени, конзистентни, целосни и точни податоци што ќе претставуваат поддршка на процесот на донесување одлуки, спроведувањето на образовната политика и планирањето на реформите во средното образование,
- обезбедување на податоци неопходни за функционирање на други подсистеми (електронски дневник, екстерно проверување на знаеата на учениците и др.) во средното образование, и
- ефикасно управување со распределбата на средствата во децентрализираниот образовен систем, планирањето на изградба и реконструкцијата на училишната инфраструктура и унапредувањето на професионалниот развој на вработените во средните училишта.“

Член 2

По членот 9-а се додаваат седум нови члена 9-б, 9-в, 9-г, 9-д, 9-ѓ, 9-е и 9-ж, кои гласат:

„Член 9-б

Во средното училиште се водат следните збирки на податоци:

1. Збирка на податоци за учениците запишани во средното училиште,
2. Збирка на податоци за родители, односно старатели на ученици запишани во средно училиште, и
3. Збирка на податоци за наставниците и другите лица вработени во средното училиште.

Член 9-в

(1) Збирката на податоци за учениците запишани во средното училиште од член 9-б точка 1 на овој член опфаќа: ЕМБГ, презиме, татково име и име на ученикот, датум и место на раѓање, пол, етничка припадност, религија, мајчин јазик на ученик, адреса, место на живеење, број на телефон, број на мобилен телефон, е-меил адреса, посебна образовна потреба, статус на ученикот.

(2) Збирката на податоци за податоци за родители, односно старатели на ученици запишани во средно училиште од член 9-б точка 2 на овој член опфаќа: ЕМБГ, сродство, име и презиме, датум и место на раѓање, пол, етничка припадност, религија, адреса и место на живеење, број на телефон, број на мобилен телефон, е-меил адреса, степен на образование.

(3) Збирка на податоци за наставниците и другите лица вработени во училиштето од член 9-б точка 3 на овој член опфаќа: ЕМБГ, презиме, татково име и име на вработениот, број на лична карта, пол, етничка припадност, религија, датум и место на раѓање, брачна состојба, деца, адреса, место на живеење, општина, привремена адреса и место на живеење, државјанство, вид и степен на образование, последно завршено училиште/факултет, претходно работно искуство, категорија на вработен, број на телефон, број на мобилен телефон, број на службен телефон, е-меил адреса, вид на транспорт до работното место кој користи вработениот, тип на пензија, инвалидитет, ФЗО подрачна единица, ПИОМ број, датум на вработување, датум на престанок на работен однос, основ за престанок на работен однос, статус на вработен.

(4) Лични податоци од став 1 точка 1 и 2 на овој член се се добиваат од родителите/старателите на учениците.

(5) Средното училиште собира податоци од став 1 и 2 од овој закон само од ученици, родители и старатели на кои информацијата се однесува.

Член 9-г

(1) Родителот во случај на промена на податок е должен да го извести училиштето во рок од седум дена од денот на настанатата промена, а училиштето е должно да изврши промена во збирката на податоци.

(2) Родителите имаат право на пристап до личните податоци од член 9-в став 1 и 2 на овој закон, како и да добијат препис или да ја копираат информацијата за личниот податок.

(3) Родителите имаат право да бараат исправка ако е внесен погрешен личен податок.

Член 9-д

Вработените во средното училиште кои ги собираат податоците од член 9-в на овој закон имаат обврска истите да ги чуваат во тајност. До овие податоци пристап можат да имаат други со закон овластени стручни лица на кои овие податоци им се потребни заради извршување на нивната работа.

Член 9-ѓ

(1) Личните податоци од збирките на податоци од член 9-в од овој закон кои се собираат, обработуваат, чуваат и се користат за целите на средното образование можат да се користат и од Министерството за образование и наука.

(2) За целите на научните истражувања и подготовка на статистички анализи, личните податоци можат да се користат и објават, но идентитетот на ученикот да не е очигледен.

Член 9-е

Збирката на податоци за учениците се чуваат трајно, а останатите податоци од збирките на лични кои ги води средното училиште се чуваат една година по завршувањето на средното образование на ученикот, односно една година по негово испишување од средното училиште.

Член 9-ж

Начинот на собирање на личните податоци, лицата кои се овластени да ги користат податоците содржани во поединечните збирки на лични податоци, употреба на методот на снимање и пренос на лични податоци, начинот на уништување по истекувањето на рокот на примена и други процедури и заштитни мерки ги пропишува министерот.“

Член 3

Во член 41 во ставот (4) се додава нова алинеја 3 која гласи:

„ -да му е изречена педагошка мерка отстранување од училиштето,“

Член 4

По членот 41 се додава нов член 41-а кој гласи:

„Член 41-а

(1) Ученикот кој е со статус на редовен ученик во јавно средно училиште има право на бесплатен превоз ако местото на живеење е оддалечено најмалку 2,5 километри од средното училиште во кое ученикот е запишан и ја посетува наставата.

(2) Ученикот со посебни образовни потреби и лицето за негова придружба имаат право на бесплатен превоз без оглед на оддалеченоста на нивното место на живеење до државното средното училиште во кое ученикот е запишан и ја посетува наставата.

(3) Начинот и поблиските критериумите за организирањето на бесплатниот превоз на учениците, учениците со посебни образовни потреби и лицата за нивна придружба, од местото на живеење до јавното средно училиште, го утврдува министерот.“

Член 5

Членот 45-а се менува и гласи:

„(1) Следењето и проверувањето на напредокот и постигањето на успехот на учениците се врши со интерно и екстерно проверување.

(2) Интерното проверување на постигањето на успехот на учениците го вршат наставниците во училиштето врз основа на стандардизирани тестови подготвени од Бирото и Центарот за стручно образование и обука.

(3) Екстерното проверување на постигањата на успехот на учениците се врши на крајот на секоја учебна година, освен за учениците во завршната година на средното образование, за кои екстерното проверување се врши по завршувањето на првото полугодие најдоцна до крајот на февруари во тековната учебна година.

(4) Екстерното проверување на постигањата на успехот на учениците го организира и спроведува училиштето преку училишна комисија.

(5) Училишната комисија за екстерно проверување на постигањата на учениците е составена од пет члена: директор, стручен соработник и тројца наставници од училиштето.

(6) Начинот на формирање и работење на училишната комисија, тајноста на материјалот за екстерно проверување, начинот и постапката на проверување на тестовите од училишната комисија, како и формата и содржината на извештајот ги пропишува министерот по предлог на Државниот испитен центар.

(7) Екстерното проверување на постигањата на успехот на учениците се врши со тестови кои ги изготвува Државниот испитен центар, на предлог на Бирото и Центарот за стручно образование и обука.

(8) Екстерното проверување на постигањата на успехот на учениците од ставот (3) на овој член се врши по два наставни предмети, согласно со наставниот план, а врз основа на генерален распоред изготвен од страна на Државниот испитен центар, на предлог на Бирото и Центарот за стручно образование и обука, освен по наставните предмети со кои учениците се стекнуваат со вештини, односно за наставните предмети за кои не може да се врши екстерното проверување на постигањата на успехот на учениците.

(9) Начинот и постапката за екстерно проверување на постигањата на успехот на учениците по наставните предмети со кои учениците се стекнуваат со вештини, односно по наставните предмети за кои не може да се врши екстерното проверување на постигањата на успехот на учениците го пропишува министерот, на предлог на Бирото и Центарот за стручно образование и обука.

(10) Врз основа на генералниот распоред од ставот (8) на овој член, училишната комисија подготвува интерен распоред по паралелки, наставни предмети и наставници за спроведување на екстерното проверување во училиштето. Интерниот распоред го усвојува наставничкиот совет на училиштето.

(11) Резултатите од екстерното проверување на постигањето на успехот на учениците од ставот (8) на овој член училиштето ги запишува во свидетелството за завршена година на образование и истите влијаат врз општиот успех на ученикот.

(12) Резултатите запишани во свидетелството од ставот (11) на овој член се еден од критериумите за запишување на ученикот на високообразовна установа

(13) Училишната комисија доставува извештај за спроведеното екстерно проверување до Државниот испитен центар.

(14) Врз основа на добиените извештаи од училишните комисиии, Државниот испитен центар изготвува извештај со резултати од спроведеното екстерно проверување на постигањата на успехот на учениците.“

Член 6

Во членот 46 по зборот „годината“ се додават зборовите „и оценките од екстерното проверување на постигањата на успехот на учениците“.

Член 7

Членот 59-а се брише.

Член 8

Во член 60 по ставот (5) се додаваат два нови става (6) и (7) кои гласат:

„(6) Јавното средно училиште не може да распише јавен оглас за вработување доколку во другите училишта во општината, односно во другите училишта во град Скопје постои соодветен вработен кадар со неполн фонд на наставни часови кој може по пат на преземање да биде вработен во училиштето.

(7) Евиденцијата за вработениот кадар од став (6) на овој член ја води Министерството.“

Член 9

Во член 68 ставот (6) се менува и гласи:

„Начинот и постапката на евалуацијата на професионалното досие од став (4) на овој член ги пропишува министерот, на предлог на Бирото и Центарот за стручно образование и обука.“

Член 10

Членот 69 се менува и гласи:

„(1) Наставниците и стручните соработници во средното училиште се усовршуваат, оспособуваат и напредуваат во звања.

(2) Наставникот и стручниот соработник кои за прв пат се вработуваат во училиште се со звање наставник-приправник и стручен соработник-приправник.

(3) Наставник-приправник може да напредува во звањата наставник, наставник-ментор и наставник-советник.

(4) Стручниот соработник-приправник може да напредува во звањата стручен соработник, стручен соработник-ментор и стручен соработник-советник.

(5) Напредување на наставниците и стручните соработници во звањата наставник, наставник-ментор, стручен соработник и стручен соработник-ментор го врши училишна комисија која ја формира директорот на училиштето.

(6) Комисијата од ставот (5) на овој член е составена од два наставници, педагог, односно психолог во училиштето, еден родител, директорот на училиштето, член на

училишниот одбор кој е претставник од основачот, советник од Бирото и советник од Центарот за стручно образование и обука.

(7) Наставниците за членови во комисијата од ставот (6) на овој член ги избира наставничкиот совет во училиштето, родителот го избира советот на родители на училиштето, а членот од училишниот одбор го избира училишниот одбор.

(8) При напредувањето на наставниците во соодветното звање од ставот (3) на овој член, училишната комисија задолжително ги зема предвид резултатите од екстерното проверување содржани во извештајот за работата на наставниците, како и од евалуацијата на професионалното досие на наставникот.

(9) При напредувањето на стручните соработници во соодветното звање од ставот (3) на овој член, училишната комисија задолжително ги зема предвид резултатите од евалуацијата на професионалното досие на стручниот соработник.

(10) Наставникот и стручниот соработник кој е незадоволен од извршениот избор за напредување во звање согласно со ставот (5) од овој член има право на приговор до училишниот одбор во рок од осум дена од денот на објавувањето на списокот на наставници и стручни соработници кои напредуваат во звање.

(11) Напредувањето на наставниците и стручните соработници во звањата наставник-советник и стручен соработник-советник го врши комисија формирана од министерот.

(12) При напредувањето на наставниците во соодветното звање од ставот (11) на овој член, комисијата формирана од министерот задолжително ги зема предвид резултатите од екстерното проверување содржани во извештајот за работата на наставниците, како и од евалуацијата на професионалното досие на наставникот.

(13) При напредувањето на стручните соработници во соодветното звање од ставот (11) на овој член, комисијата формирана од министерот задолжително ги зема предвид резултатите од евалуацијата на професионалното досие на стручниот соработник.

(14) Средното училиште по завршувањето на секоја учебна година може да врши напредување на двајца вработени од редот на наставниците и стручните соработници во секое од звањата од ставот (5) на овој член и може да предложи двајца од вработените од редот на

наставниците и стручните соработници да напредуваат во звањата од ставот (11) на овој член на предлог на наставничкиот совет, ако има до 50 вработени наставници и стручни соработници.

(15) Средното училиште по завршувањето на секоја учебна година може да врши напредување на три од вработените од редот на наставниците и стручните соработници во секое од звањата од ставот (5) на овој член и може да предложи три од вработени од редот на наставниците и стручните соработници да напредуваат во звањата од ставот (11) на овој член на предлог на наставничкиот совет, ако има над 51 вработени наставници и стручни соработници.

(16) Наставник и стручен соработник може да напредува во следното звање по четири години на начин утврден со овој закон.

(17) Наставникот и стручниот соработник кој е незадоволен од извршениот избор за напредување во звање согласно со ставот (11) од овој член има право на приговор до Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен, во рок од осум дена од денот на објавувањето на списокот на наставници и стручни соработници кои напредуваат во звање. Државната комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен одлучува по поднесената жалба во рок од 15 дена од денот на приемот на жалбата.

(18) Платата на наставникот и на стручниот соработник е според стекнатото звање.

(19) Начинот на стручното усовршување, оспособување и напредување на наставниците и стручните соработници во звања го пропишува министерот по предлог на Бирото, Центарот за стручно образование и обука, Државниот испитен центар и Државниот просветен инспекторат.“

Член 11

Членот 70-а се менува и гласи:

„(1) Врз основа на резултатите од екстерното проверување на постигањата на успехот на учениците се оценува објективноста и професионалноста на наставникот во вреднувањето на постигнувањата на успехот на ученикот.

(2) Оценувањето од став (1) на овој член се врши со споредување на резултатите на екстерното проверување на постигањата на ученикот со завршната оценка на ученикот по соодветниот предмет.

(3) Врз основа на извештајот со резултати од спроведеното екстерно проверувањена постигањата на успехот на учениците, 20% од наставниците кај кои има најмали отстапувања во добиените показатели им се зголемува платата за наредната година за 15% од платата што ја примале.

(4) Врз основа на извештајот со резултати од спроведеното екстерно проверувањена постигањата на успехот на учениците, 20% од наставниците кај кои има најголеми отстапувања во добиените показатели им се намалува платата за наредната година 15% од платата што ја примале.

(5) За наставниците од став (4) на овој член се обезбедува соодветна стручна советодавна помош од Бирото и Центарот за стручно образование и обука.

(6) На наставник кој и по две години од добивањето на стручната помош, повторно ќе биде во групата на наставници кај кои има најголеми отстапувања во добиените показатели, му престанува работниот однос.

(7) Решение за престанок на работниот однос на наставникот донесува директорот на основното училиште.

(8) Против решението на директорот од ставот (7) на овој член наставникот може да поднесе тужба до надлежен суд.

(9) Решение за зголемување, односно намалување на платата на наставникот согласно ставовите (3) и (4) на овој член, донесува директорот на училиштето. Исплатата на платата со зголемување, односно намалување започнува од 1 јануари наредната година по објавувањето на извештајот за работата на наставниците.

(10) Решението од ставот (9) на овој член се доставува до Министерството до 31 август од тековната година, а ќе започне да се применува од јануари наредната година.

(11) Начинот на изготвување на извештајот со резултати од спроведеното екстерно проверувањена постигањата на успехот на учениците, како и утврдувањето на процентот на најголеми, односно најмали отстапувања од добиените показатели го пропишува министерот, на предлог на Државниот испитен центар.“

Член 12

Во член 91 по ставот (10) се додава нов став (11), кој гласи:

„(11) За времетраење на мандатот, на директорот на јавното средно училиште му мирува работниот однос во училиштето во кое бил вработен пред да биде избран за директор.“

Ставовите (11), (12), (13) стануваат ставови (12), (13) и (14).

Член 13

Одредбата од член 5 на овој закон која се однесува на членот 45-а од Законот за средното образование, ќе се применува од 1 мај 2013 година.

Член 14

Се овластува Законодавно-правната комисија на Собранието на Република Македонија да утврди пречистен текст на Законот за средното образование.

Член 15

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ НА ПРЕДЛОГ-ЗАКОНОТ ЗА ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

I. ОБЈАСНУВАЊЕ НА СОДРЖИНАТА НА ОДРЕДБИТЕ НА ПРЕДЛОГ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Со членот 1 се менува членот 9-а од законот и со истиот се регулира дека средното училиште прибира, обработува, чува, испраќа и користи податоци содржани во збирките на податоци согласно прописите за заштита на лични податоци, доколку со закон не е предвидено поинаку. Збирките на податоци се водат заради: унапредување на процесите и процедурите потребни за управувањето со човечките ресурси, финансиите и инфраструктурата во средните училишта; обезбедување навремени, конзистентни, целосни и точни податоци што ќе претставуваат поддршка на процесот на донесување одлуки, спроведувањето на образовната политика и планирањето на реформите во средното образование; обезбедување на податоци неопходни за функционирање на други подсистеми (електронски дневник, екстерно проверување на знаеата на учениците и др.) во средното образование; и ефикасно управување со распределбата на средствата во децентрализираниот образовен систем, планирањето на изградба и реконструкцијата на училишната инфраструктура и унапредувањето на професионалниот развој на вработените во средните училишта.

Со членот 2 од овој закон по членот 9-а се додаваат седумт нови члана 9-б, 9-в, 9-г, 9-д, 9-ѓ, 9-е и 9-ж. Со членот 9-б се уредува кои збирки на податоци се водат во средното училиште. Со членот 9-в се регулира кои лични податоци од ученици, нивни

родители/старатели и од вработените во училиштата се прибираат, обработуваат и чуваат заради збирките на податоците. Со членот 9-г се регулира обврската на родителот да го извести училиштето за секоја промена на личниот податок, како и правото на родителот да има право на пристап до личните податоци внесени во збирките на податоци, како правото да бара исправка ако е внесен погрешен личен податок. Со членот 9-д се уредува дека вработените во средното училиште кои ги собираат личните податоци имаат обврска истите да ги чуваат во тајност. До овие податоци пристап можат да имаат други со закон овластени стручни лица на кои овие податоци им се потребни заради извршување на нивната работа. Со членот 9-ѓ се уредува дека личните податоци од збирките на податоци кои се собираат, обработуваат, чуваат и се користат за целите на средното образование можат да се користат и од Министерството за образование и наука. За целите на научните истражувања и подготовка на статистички анализи, личните податоци можат да се користат и објават, но идентитетот на ученикот да не е очигледен. Со членот 9-е се регулира дека збирката на податоци за учениците се чуваат трајно, а останатите податоци од збирките на лични кои ги води средното училиште се чуваат една година по завршувањето на средното образование на ученикот, односно една година по негово испишување од средното училиште. Со членот 9-ж се пропишува дека актот за начинот на собирање на личните податоци, лицата кои се овластени да ги користат податоците содржани во поединечните збирки на лични податоци, употреба на методот на снимање и пренос на лични податоци, начинот на уништување по истекувањето на рокот на примена и други процедури и заштитни мерки го пропишува министерот за образование и наука.

Со членот 3 од овој закон во членот 41 во ставот 4 се додава нова алинеја 3 со која се доуредува дека со статус на вонреден ученик може да се стекне и ученик на кој му е изречена педагошка мерка отстранување од училиштето.

Со членот 4 од овој закон по членот 41 се додава нов член 42-а со кој се регулира дека ученикот кој е со статус на редовен ученик има право на бесплатен превоз ако местото на живеење е оддалечено најмалку 2,5 километри од јавното средното училиште во кое ученикот е запишан и ја посетува наставата. Исто така, ученикот со посебни образовни потреби и

лицето за негова придружба имаат право на бесплатен превоз без оглед на оддалеченоста на нивното место на живеење до средното училиште во кое ученикот е запишан и ја посетува наставата. Начинот и поблиските критериумите за организирањето на бесплатниот превоз на учениците, учениците со посебни образовни потреби и лицата за нивна придружба, од местото на живеење до средното училиште, го утврдува министерот за образование и наука.

Со членот 5 од овој закон се менува членот 45-а со кој се пропишува системот на следењето и проверувањето на напредокот и постигањето на успехот на учениците се врши со интерно и екстерно проверување. Интерното проверување на постигањето на успехот на учениците го вршат наставниците во училиштето врз основа на стандардизирани тестови подготвени од Бирото и Центарот за стручно образование и обука, додека екстерното проверување на постигањата на успехот на учениците се врши на крајот на секоја учебна година, освен за учениците во завршната година на средното образование, за кои екстерното проверување се врши по завршувањето на првото полугодие најдоцна до крајот на февруари во тековната учебна година. Екстерното проверување на постигањата на успехот на учениците го организира и спроведува училиштето преку училишна комисија. Екстерното проверување на постигањата на успехот на учениците се врши со тестови кои ги изготвува Државниот испитен центар, на предлог на Бирото и Центарот за стручно образование и обука. Екстерното проверување на постигањата на успехот на учениците се врши по два наставни предмети, согласно со наставниот план, а врз основа на генерален распоред изготвен од страна на Државниот испитен центар, на предлог на Бирото и Центарот за стручно образование и обука, освен по наставните предмети со кои учениците се стекнуваат со вештини, односно за наставните предмети за кои не може да се врши екстерното проверување на постигањата на успехот на учениците. Начинот и постапката за екстерно проверување на постигањата на успехот на учениците по наставните предмети со кои учениците се стекнуваат со вештини, односно по наставните предмети за кои не може да се врши екстерното проверување на постигањата на успехот на учениците го пропишува министерот, на предлог на Бирото и Центарот за стручно образование и обука. Резултатите од екстерното проверување на постигањето на успехот на учениците училиштето ги запишува во свидетелството за завршена

година на образование и истите влијаат врз општиот успех на ученикот. Резултатите запишани во свидетелството се еден од критериумите за запишување на ученикот на високообразовна установа. Училишната комисија доставува извештај за спроведеното екстерно проверување до Државниот испитен центар. Врз основа на добиените извештаи од училишните комисији, Државниот испитен центар изготвува извештај со резултати од спроведеното екстерно проверување на постигањата на успехот на учениците.

Со членот 6 од овој закон во членот 46 се уредува дека врз општиот успех на ученикот влијаат и оценките од екстерното проверување на постигањата на успехот на учениците.

Согласно Одлуката на Уставниот суд на Република Македонија У.бр.221/2011 објавена во „Службен весник на Република Македонија“ бр.53/2012 од 25 април 2012 година, со која се поништува член 3 став 1 точки 1 и 2 во деловите „образование“ од Законот за јавните службеници („Службен весник на Република Македонија“ бр.52/10, 36/11, 6/12 и 24/12) се брише членот 59-а од Законот за средното образование со кој се уредуваше кој од вработените во средните училишта имаат статус на јавни службеници (член 7).

Со членот 8 во по ставот (5) се додаваат два нови става (6) и (7) кои уредуваат дека јавното средно училиште не може да распише јавен оглас за вработување доколку во другите средни училишта во општината, односно во другите училишта во град Скопје постои соодветен вработен кадар кој може по пат на преземање да биде вработен во училиштето. Евиденцијата за овој кадар ја води Министерството за образование и наука.

Со членот 9 од овој член се менува ставот 6 од членот 68 исо истиот се уредува дека начинот и постапката на евалуацијата на професионалното досие на наставникот и стручниот соработник ги пропишува министерот, на предлог на Бирото и Центарот за стручно образование и обука.

Со членот 10 од овој член членот 69 се менува и со истиот се уредува системот на кариерен напредок за наставниците и стручните соработници, звањето во кои напредуваат, начинот и постапката за напредување во секое од звањата, правото на приговор, бројот на наставниците и стручните соработници кои може да се предложат за унапредување, како и дека начинот на стручното усовршување, оспособување и напредување на наставниците и

стручните соработници во звања го пропишува министерот по предлог на Бирото, Центарот за стручно образование и обука, Државниот испитен центар и Државниот просветен инспекторат.

Со членот 11 се менува членот 70-а и со истиот се уредува дека врз основа на резултатите од екстерното проверување на постигањата на успехот на учениците се оценува објективноста и професионалноста на наставникот во вреднувањето на постигнувањата на успехот на ученикот. Оценувањето се врши со споредување на резултатите на екстерното проверување на постигањата на ученикот со завршната оценка на ученикот по соодветниот предмет. Врз основа на извештајот со резултати од спроведеното екстерно проверувањена постигањата на успехот на учениците, 20% од наставниците кај кои има најмали отстапувања во добиените показатели им се зголемува платата за наредната година за 15% од платата што ја примале. Врз основа на извештајот со резултати од спроведеното екстерно проверувањена постигањата на успехот на учениците, 20% од наставниците кај кои има најголеми отстапувања во добиените показатели им се намалува платата за наредната година 15% од платата што ја примале. За наставниците кај кои има најголеми отстапувања се обезбедува соодветна стручна советодавна помош од Бирото и Центарот за стручно образование и обука. На наставник кој и по две години од добивањето на стручната помош, повторно ќе биде во групата на наставници кај кои има најголеми отстапувања во добиените показатели, му престанува работниот однос. Начинот на изготвување на извештајот со резултати од спроведеното екстерно проверувањена постигањата на успехот на учениците, како и утврдувањето на процентот на најголеми, односно најмали отстапувања од добиените показатели го пропишува министерот, на предлог на Државниот испитен центар.

Со членот 12 од овој закон во членот 91 се додава нов став 11 со кој се уредува дека за времетраење на мандатот на директорот на јавното средно училиште му мирува работниот однос во училиштето во кое бил вработен пред да биде избран за директор.

Со членот 13 се уредува одложена примена на членот 5 од овој закон.

Со членот 14 се овластува Законодавно-правната комисија на Собранието на Република Македонија да утврди пречистен текст на Законот за средното образование.

Со членот 15 се уредува влегувањето во сила на овој закон.

II. МЕЃУСЕБНА ПОВРЗАНОСТ НА РЕШЕНИЈАТА СОДРЖАНИ ВО ПРЕДЛОЖЕНИТЕ ОДРЕДБИ

Со оглед на тоа што со изменувањето и дополнувањето на Законот за средното образование се врши и дополнување на членовите 9-а, 41, 45, 46, 59-а, 60, 68, 69, 70-а и 91 од Законот за средното образование, решенијата содржани во одредбата се меѓусебно поврзани и чинат една правна целина.

III. ПОСЛЕДИЦИ ШТО ЌЕ ПРОИЗЛЕЗАТ ОД ПРЕДЛОЖЕНИТЕ РЕШЕНИЈА

Во Законот за средното образование потребно е нормативно да се регулираат неколку прашања кои произлегуваат од процесите на модернизација на воспитно-образовната дејност во средните училишта. Имено, Министерството за образование и наука има потреба од ажурирани податоци и информации за дејноста средно образование, односно креирање на база на податоци за вработените во основните училишта, учениците и нивните родители, наставните планови и програми, просторот со кои располагаат училиштата, опремата и други релевантни податоци. Целта на оваа база на податоци е да генерира и управува со оптимално ниво на образовни податоци и информации за потребите на Министерството, како и за потребите на останатите креатори на политиките на образовниот систем, а се со цел модернизација на образованието во Република Македонија. Оваа база на податоци е дизајнирана така да ги максимизира линковите со информациските системи во органите во состав на Министерството, Државниот завод за статистика на Република Македонија (информации согласно стандардите на EUROSTAT и ISCED) и општините/градот Скопје. Исто така, базата на податоци е дизајнирана и да ги минимизира точките на внес на податоци и се концентрира на собирање на податоци кои се есенцијални за мерење на индикаторите потребни за донесување правилни политики и за мерење на перформансите, да содржи вградени индикатори/податоци за секое училиште посебно како и збирни индикатори/податоци за општините и органите на јавната администрација, како и да придонесе за минимизирање на оперативните трошоци.

Со воспоставувањето на екстерното проверување на постигањата на учениците согласно современата теорија и практика, започнува процесот на воведување на стандардите

за оценување на квалитетот на знаењата во нашите училишта, како и приближување кон меѓународните стандарди и овозможување на споредливост на знаењата на нашите ученици со знаењата на учениците од другите земји.

Младите генерации од Република Македонија заслужуваат европска перспектива и треба да имаат применливи и квалитетни знаења и вештини со кои ќе бидат конкуретни на пазарот на трудот, којшто не признава формални оценки без суштина.

Врз основа на резултатите од екстерното проверување на знаењат на учениците ќе биде и кариерниот напредок во повисоко звање на наставниот и соработничкиот кадар во училиштата, како и висината на нивната плата.

ОДРЕДБИ ОД ЗАКОНОТ ЗА СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ
КОИ СЕ ИЗМЕНУВААТ И ДОПОЛНУВААТ

Член 9-а

(1) За дејноста на средното образование Министерството води интегрирана база на податоци која содржи податоци за:

- досиеја на учениците,
- оценки на учениците,
- отсуства на учениците од наставата,
- податоци за наставниците, стручните соработници, воспитувачите и другите

вработени во средните училишта,

- отсуства од работа на наставниците, стручните соработници воспитувачите и другите

вработени во средните училишта,

- наставни планови,
- годишни програми за работа,
- учебници кои се користат во наставата,
- училишни објекти и други објекти кои се користат за реализација на наставата и
- финансиски податоци за училиштата.

(2) Податоците од ставот (1) на овој член средното училиште ги внесува во интегрираната база на податоци континуирано.

Член 41

(1) Статус на ученик во средното образование се стекнува со запишување во средното училиште.

(2) Статус на редовен ученик може да се стекне само во едно средно училиште.

(3) Вонредни ученици се лица кои образованието го стекнуваат со самообразование, по пат на полагање испити за одреден план и програма во средното училиште.

(4) Како вонреден ученик може да се запише лице кое исполнува еден од следниве услови:

- да е постар од 17 години;
- да е на боледување подолг период;
- да е во работен однос и
- во други случаи утврдени со статутот на средното училиште.

Член 45-а

Следењето и проверувањето на напредокот и постигањето на успехот на учениците се врши со интерно и со екстерно проверување.

Ученикот има обврска на интерно и екстерно проверување на напредокот и постигањето на начин утврден со овој закон.

Интерното проверување на постигањето на успехот на учениците го вршат континуирано наставниците во училиштето според стандарди кои ги утврдува министерот на предлог на Бирото за развој на образованието и Центарот за стручно образование и обука.

Екстерното проверување се врши на крајот на секоја наставна година, освен за учениците во завршната година на средното образование, за кои екстерното проверување се врши по завршувањето на првото полугодие најдоцна до крајот на февруари во тековната учебна година.

Екстерното проверување го врши училишна комисија составена од пет члена: директор, стручен соработник и тројца наставници од училиштето.

Начинот на формирање и работење на училишната комисија, тајноста на материјалот за екстерно проверување, начинот и постапката на проверување на тестовите од училишната комисија, формата и содржината на извештајот ги пропишува министерот по предлог на Државниот испитен центар.

Екстерното проверување на постигањата на успехот на учениците се врши со тестови кои ги изготвува Државниот испитен центар на прадлог на Бирото за развој на образованието и Центарот за стручно образование и обука.

Екстерното проверување на постигањето на учениците од ставот 4 на овој член се врши по четири наставни предмети согласно со наставниот план, а врз основа на генерален распоред и правила изготвени од страна на Државниот испитен центар.

Врз основа на генералниот распоред од ставот 8 на овој член, училишната комисија подготвува интерен распоред по паралелки, наставни предмети и наставници за спроведување на екстерното проверување во училиштето. Интерниот распоред го усвојува наставничкиот совет на училиштето.

Резултатите од екстерното проверување на напредокот и постигањето на успехот на ученикот од ставот 4 на овој член не влијаат на општиот успех на ученикот, односно на неговите оценки. Резултатите од екстерното проверување на постигањата на успехот на учениците училиштето ги запишува во свидетелството за завршена година.

Резултатите запишани во свидетелството од ставот 10 на овој член се еден од критериумите за запишување на ученикот во високообразовна установа.

Училишната комисија доставува извештај за спроведеното екстерно проверување до Државниот испитен центар.

Приватното средно училиште спроведува екстерно проверување на постигањата на успехот на учениците и за истото само ги сноси трошоците. Висината на трошоците ја утврдува министерот врз основа на реално направените трошоци.

Член 46

Општиот успех на ученикот се утврдува врз основа на годишните оценки од сите задолжителни предмети на крајот на годината, а за учениците упатени на поправен испит по завршувањето на поправните испити.

За учениците за кои наставата не се изведува по полугодија општиот успех се утврдува со завршување на образованието.

Член 59-а

(1) Вработените од членот 59 од овој закон, како и секретарот на средното училиште имаат статус на јавни службеници.

(2) За вработените од ставот (1) на овој член се применува Законот за јавните службеници, ако поинаку не е уредено со Законот за средното образование.

(3) Вработените во средните училишта кои вршат административни и технички работи немаат статус на јавни службеници и во однос на нивните права, обврски и одговорности од работниот однос се применуваат одредбите од Законот за работните односи, прописите од областа на здравственото, пензиското и инвалидското осигурување и колективен договор.

Член 60

Изборот на наставници, стручни соработници и воспитувачи по пат на јавен оглас, го врши директорот на јавното училиште по предлог на конкурсна комисија, а за приватните средни училишта органот што го овластил основачот.

Јавниот оглас од став 1 на овој член се објавува најмалку во по еден од весниците што се издаваат на македонски јазик и во весниците што се издаваат на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик.

На јавниот оглас од ставот 1 на овој член може да се пријави и лице без положен стручен испит и да заснова работен однос на определено време до крајот на учебната година.

Без положен стручен испит не може да се заснова работен однос на неопределено време.

При изборот на стручни соработници, воспитувачи и друг ненаставен кадар во јавните средни училишта, се применува начелото на соодветна и правична застапеност на граѓаните кои припаѓаат на сите заедници, без да се нарушат критериумите пропишани со овој закон.

Член 68

Директорот, наставникот и стручниот соработник во средното училиште во текот на својата работа се должни професионално да се усовршуваат.

Професионалното усовршување се остварува преку акредитирани програми за обука за професионален развој кои ги реализираат јавни и приватни установи, здруженија на граѓани и трговски друштва чии програми се акредитирани.

Министерот во соработка со Бирото за развој на образованието, Центарот за стручно образование и обука и Државниот испитен центар донесува годишна програма за професионално усовршување и напредување на наставниците и стручните соработници.

За професионалното усовршување и оспособување на секој наставник и стручен соработник во училиштето се води професионално досие.

Формата, содржината и начинот на водењето на професионалното досие го пропишува министерот по предлог на Бирото за развој на образованието и Центарот за стручно образование и обука.

Начинот на собирање на резултатите од евалуациите од членот 69 став 16 на овој закон врз основа на кое се врши напредувањето на наставниците и стручните соработници го пропишува министерот по предлог на Бирото за развој на образованието, Центарот за стручно образование и обука, Државниот испитен центар и Државниот просветен инспекторат.

Акредитацијата на програмите за обука од ставот 2 на овој член го врши Бирото за развој на образованието врз основа на објавен јавен оглас.

За да се акредитира програма за обука за професионално усовршување, јавната и приватната установа, здружението на граѓаните и трговското друштво треба да ги исполнуваат следниве услови:

- да ги исполнуваат барањата за програмата утврдени во јавниот оглас;
- да имаат искуство во реализација на обуки за професионално усовршување;
- да имаат обезбедено соодветно опремени простории со наставни помагала за современа реализација на обуките и

- да имаат ангажирано обучувачи за соодветната област кои имаат најмалку високо образование, освен за обука на наставници за практична настава, за што треба да имаат најмалку вишо образование, и искуство во изведување на обука.

Акредитацијата на програмата за обука за професионален развој има важност две години.

За акредитираната програма за обука за професионален развој на директорот, наставникот и стручниот соработник во јавното училиште Бирото за развој на образованието води евиденција.

Член 69

Наставниците и стручните соработници во средното училиште се усовршуваат, оспособуваат и напредуваат во звања.

Наставникот и стручниот соработник кој за прв пат се вработуваат во образование се со звање наставник-приправник и стручен соработник-приправник.

Наставник-приправник може да напредува во звањата наставник, наставник-ментор и наставник-советник.

Стручниот соработник-приправник може да напредува во звањата стручен соработник, стручен соработник-ментор и стручен соработник-советник.

Напредување на наставниците и стручните соработници во звањата наставник, наставник-ментор, стручен соработник и стручен соработник-ментор го врши училишна комисија која ја формира директорот на училиштето.

Комисијата од ставот 5 на овој член е составена од пет наставници, педагог, односно психолог во училиштето, еден родител, директорот на училиштето, член на училишниот одбор кој е претставник од основачот, советник од Бирото за развој на образованието и советник од Центарот за стручно образование и обука.

Наставниците за членови во Комисијата од ставот 6 на овој член ги избира наставничкиот совет во училиштето, родителот го избира советот на родители на училиштето, а членот од училишниот одбор го избира училишниот одбор.

При напредувањето на наставниците и стручните соработници во соодветното звање од ставот 5 на овој член, училишната комисија кај јавните средни училишта, односно органот утврден од основачот кај приватните средни училишта, задолжително ги зема предвид резултатите од екстерното проверување, самоевалуацијата и интегралната евалуација содржани во Националниот извештај за работата на наставниците и стручните соработници.

Наставникот и стручниот соработник кој е незадоволен од извршениот избор за напредување во звање согласно со ставот 5 од овој член има право на приговор до училишниот одбор кај јавните средни училишта, односно органот утврден од основачот кај приватните средни училишта во рок од осум дена од денот на објавувањето на списокот на наставници и стручни соработници кои напредуваат во звање.

Напредувањето на наставниците и стручните соработници во звањата наставник-советник и стручен соработник-советник го врши комисија која ја формира министерот.

При напредувањето на наставниците и стручните соработници во соодветното звање од ставот 10 на овој член, комисијата формирана од министерот задолжително ги зема предвид резултатите од екстерното проверување, самоевалуацијата и интегралната евалуација содржани во Националниот извештај за работата на наставниците и стручните соработници.

Наставникот и стручниот соработник кој е незадоволен од извршениот избор за напредување во звање согласно со ставот 10 од овој член има право на приговор до Државна комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен, во рок од осум дена од денот на објавувањето на списокот на наставници и стручни соработници кои напредуваат во звање.

Средното училиште по завршувањето на секоја четврта учебна година може да врши напредување од најдобрите вработени од редот на наставниците и стручните соработници во секое од звањата од ставот 5 на овој член и може да предложи од најдобрите вработени од редот на наставниците и стручните соработници да напредуваат во звањата од ставот 10 на овој член на предлог на наставничкиот совет.

Напредувањето на најдобрите наставници и стручни соработници се врши согласно со резултатите од екстерното проверување, самоевалуацијата и интегралната евалуација содржани во Националниот извештај за работата на наставниците и стручните соработници.

Наставник и стручен соработник може да напредува во следното звање по четири години на начин утврден со овој закон.

Платата на наставникот и на стручниот соработник е според стекнатото звање. Платата на наставникот може да се зголеми или намали зависно од резултатите од екстерното проверување, самоевалуацијата и интегралната евалуација. Платата на стручниот соработник може да се зголеми или намали зависно од евалуацијата на професионалното досие. Исплатата на плата според стекнатото звање започнува од 1 јануари наредната година по објавувањето на Националниот извештај за работа на наставници и стручни соработници. Овој став се применува само во јавните средни училишта.

Начинот на стручното усовршување, оспособување и напредување на наставниците и стручните соработници во звањата од ставовите 3 и 4 на овој член го пропишува министерот, по предлог на Бирото за развој на образованието, Државниот испитен центар и Државниот просветен инспекторат.

Член 70-а

Врз основа на резултатите од екстерното проверување на постигањата на успехот на учениците од членот 45-а на овој закон се оценува објективноста и професионалноста на наставникот во вреднувањето на постигнувањата на успехот на ученикот.

На наставник и стручен соработник кои се наоѓаат во групата на наставници и стручни соработници кои покажуваат најслаби резултати од екстерната евалуација содржани во годишниот извештај за работа на наставниците и стручните соработници се обезбедува соодветна стручна помош.

На наставник и стручен соработник за кои Бирото за развој на образованието, Центарот за стручно образование и обука или Државниот просветен инспекторат утврдиле дека и по една година од добивањето на стручната помош, повторно ќе биде во групата на наставници и

стручни соработници на кои им е потребна стручна помош, ќе му биде намалена платата во висина од 10% од последната исплатена плата, во траење од една година.

Решението за намалување на платата на наставникот и стручниот соработник од ставот 3 на овој член го донесува директорот на училиштето врз основа на негативните резултати од екстерната евалуација содржани во годишниот извештај за работата на наставниците и стручните соработници.

Решението од ставот 4 на овој член се доставува до Министерството до 31 август од тековната година, а ќе започне да се применува од јануари наредната година.

Член 91

(1) Директорот е раководен орган на јавното средно училиште и одговорен за законитост во работата и за материјално-финансиското работење на училиштето.

(2) За директор на јавно средно училиште се избира лице кое покрај општите услови утврдени со закон ги исполнува условите за наставник, педагог или психолог во средно училиште, има високо образование, пет години работно искуство во установа за воспитно-образовна работа верифицирана од Министерството и положен испит за директор.

(3) По исклучок, доколку нема пријавено кандидат со положен испит за директор, за директор може да биде избрано и лице кое не положило испит за директор, но е должно истиот да го положи во рок од една година од денот на изборот за директор.

(4) Доколку избраниот директор не го положи испитот за директор во рокот утврден во ставот 3 на овој член, му престанува мандатот на директор.

(5) Оспособување на кандидати за директори на јавните средни училишта и полагањето на испитот по успешно завршената обука го врши Државниот испитен центар, согласно со закон.

(6) Програмата за подготвување и полагање испит за директори и начинот на спроведувањето на испитот ги пропишува министерот на предлог на Државниот испитен центар.

(7) На кандидатот кој го положил испитот за директор му се издава уверение.

(8) Формата и содржината на уверението за положен испит за директор на јавно средно училиште ги пропишува министерот.

(9) Трошоците за подготовката на кандидатот за полагање на испит за директор и трошоците за полагање на испит за директор паѓаат на товар на кандидатот кој е должен да ги уплати на соодветна сметка на Државниот испитен центар.

(10) Мандатот на директорот на јавното средно училиште трае четири години.

(11) Директорот на општинското средно училиште се избира и разрешува од градоначалникот на општината, согласно со овој закон.

(12) Директорот на средното училиште на Градот Скопје се избира и разрешува од градоначалникот на Градот Скопје, согласно со овој закон.

(13) Директорот на државното средно училиште се избира и разрешува од училишниот одбор, по претходна согласност од Министерството, согласно со овој закон.